

urejenih mest. Imela je slavnih dni za časa turških invazij in francoske okupacije. Veda in znanost cveli ste v njenem ozidji, in državi je dajala junakov, ki so se proslavljali na bojnih poljih. Narod, kateremu je bila vedno mila in draga, krstil jo je belo Ljubljano v temni slutnji menda, da mu iz nje pride probuja k novemu, svobodnejšemu in zato srečnejšemu življenju. Ta slutnja ga ni varala. Čez ledeno skorjo krutega absolutizma potegnile so tople sape svobodnostnih idej, in Ljubljana je bila med prvimi mesti, ki se je za te ideje ogrevati začela. Te ideje — propagovane po najboljših možeh — pa so vele ravno do probuje slovenskega naroda in do sedanjega njegovega priznanja vrednega napredka. Kaj čuda torej, da so v Ljubljano kot k svojemu prosvetnemu žarišču zaupljivo jeli oči obračati vsi, katere v veliko rodbino spaja ista sladka materna govorica. Bela Ljubljana, ki zamore že ponosna biti na to, da je stolno mesto prirodnih krasot in čudež bogate kranjske dežele, more se tem bolje ponašati z zavestjo, da je priznано duševno središče vsega slovenskega naroda.

To dejstvo imel sem pred očmi doslej tudi kot župan bele Ljubljanice in bodem ga imel v bodoče, slovesno Vam obečajoč, da hočem storiti vse, da Ljubljana kot središče Slovencev zadobi čim večjo in večjo veljavo, ki končno mora privedi do tega, da se bode rojakom našim tudi najvišja izobrazba delila iz nje. Pri tem pa nikakor nisem in ne bodem pozabil, da mi ravno želja po priboritvi večje veljave našemu lepemu mestu nalaga popolno nepristranost in pravičnost do soobčanov druge narodnosti ter bodem zato vse svoje delovanje uredil v smislu ravnopravnosti. Ne morem pa o tej slovesni priliki zatajiti želje, naj bi tudi naši soobčani druge narodnosti nikdar ne pozabili, kaka sama ob sebi umljiva veljava gre v Ljubljani slovenskemu življu.

Svoj govor je župan zaključil s povdarjanjem, da bo skrbel za dobro razmerje mej vojaštvom in prebivalstvom in s Slava-klici na cesarja.

Mi s svojega stališča le želimo, da bi bilo županu mogoče, izvršiti njegov program, ker bi to bilo v korist mestu in vsemu slovenskemu narodu.

Politični pregled.

Notranji položaj. — Zanimanje vsega javnega mnenja je še vedno osredotočeno na novi nemški carinski tarif. Časopisje se bavi še vedno s to zadevo, a prav pristransko. Kar očitna je tendenca, delati pri tej priliki na obnovitev nagodbe z Ogrsko in vidi se, da gre gotovim krogom pred vsem za to nagodbo, da branijo v prvi vrsti kmetijske interese ogrske državne polovice. Madjari sami zdaj kar gorè za nagodbo, ker vedo, da jih nemški carinski tarif ugonobi, če Cislitvansko ne vprežejo za njihove interese. Upamo, da bo cislitvanski parlament pozoren in se ne bo dal vjeti v ogrske zanjke.

Deželni zbori so se vsi razšli, in nastala je politična tišina kakor vsako poletje. Zadnji deželni zbor, ki se je razšel, je bil istrski. Ta je imel še te dni seje. Kadar je hrvatski poslanec govoril v hrvatskem jeziku, je vselej galerija tako

razgrajala, da se je morala izprazniti. Druga nesreča se ni zgodila.

Deželnozborske volitve. — Letos v septembru in v oktobru se bodo v raznih kronovinah vršile volitve v dež. zbore. Volilno gibanje je že povsod v teku. Največ zanimanja vzbujajo volitve na Češkem. Tam so se agrarci dvignili zoper Mladočehe in splošno se sodi, da pridobe 20 do 25 mandatov. Tudi mej Nemci na Češkem bo velik boj in sicer mej pristaši Pradejevimi in Wolfvimi. Na Gališkem se vladajoča poljska stranka mnogo trudi, da zaduši raznovrstne stranke, ki se dvigajo proti nji. To pojde sicer težko, ali s pomočjo vladnega aparata se to že doseže.

Ogrska. — Te dni je razmeroma še mlad umrl bivši minister in predsednik poslanske zbornice Dezider Szilaggy. Umrl je bil jeden najznamenitejših madjarskih liberalnih politikov. Glavno njegovo delo je uvedenje civilnega zakona.

Srbija. — Minolo nedeljo so se prvič po novem volilnem redu, ki ga je upeljal kralj zajedno z oktroirano ustavo, vršile volitve v narodno skupščino. Zmagala je vladna stranka. Značilno je, da se je pri teh volitvah radikalna stranka razcepila, in da je jeden del radikalcev prestopil v opozicijo.

Nemčija. — V ponedeljek zvečer je v starosti 61 let umrla mati nemškega cesarja Viljema in vdova umrlega cesarja Friderika III. Pokojnica je bila hči angleške kraljice Viktorije. V Nemčiji je bila vedno velika nasprotnica Bismarcka.

Vojna v južni Afriki. — Boj se nadaljuje. Prezident Krüger upa še vedno na zmago Burov in je vsled tega odklonil ponudbo holandske kraljice, da bo ona posredovala pri Angležih, da sklenejo mir. Neizprosen je pa tudi Chamberlain. Ta je v angleškem parlamentu proglasil vse vojskujoče Bure za razbojnike in zagrozil, da jih uniči. Vojna zadobi s tem še krutejši značaj. Angleži so oborožili Kafre in druge zamorce, ter jih poslali v boj in jim zajedno dovolili, da smejo ropati in moriti mej Buri kolikor hočejo. Buri vstrele vsacega zamorca, ki je v službi Angležev, zajedno pa so naznanili v London, da postrele vse ujetnike, in da se bodo posluževali najhujših represalij, ako Angleži ne razoborože zamorcev. Vse kaže, da nastane v južni Afriki strašno klanje.

Obrtnija.

Zavarovanje delavcev za starost in invaliditeto.

(Iz peresa slov. socijalnega demokrata).

Socijalno demokratična stranka se že dolgo zavzema za obligatorično zavarovanje delavcev za starost in invaliditeto. To izvršiti je dolžnost tudi kapitalistično urejene države, to je socijalna naloga, katera se more in mora izvršiti tudi v okviru sedaj veljavnega družabnega reda. Zavarovanje delavcev za razne slučaje je sicer na sebi važna socijalna reforma ali ta reforma ni drugzga nič, kakor preskrbljenje siromakov v moderni obliki, nikakor pa se ž njim ne uveljavi del socijalnodemokratskih načel.

S tem pa nikakor nočemo reči, da zavarovanje delavcev za starost in pa invaliditeto ni za delavski stan največje važnosti, s tem hočemo le pribiti, da kapitalistična država z uvedenjem tega zavarovanja ne bi storila ničesar, kar bi bilo v nasprotju s sedanjim njenim bistvom in namenom. Prav kapitalistična država ima pred

vsem dolžnost, da zagotovi eksistenčni minimum vsem tistim, ki niso zmožni, zaslužiti si vsakdanji kruh.

Kaj pa je doslej storila država in kaj so doslej storili podjetniki za preskrbljenje delavcev za starost in onemoglost?

Ako odštejemo rudarje, ki imajo svoje obligatorno če tudi prav problematično zavarovanje za starost in onemoglost, potem se mora celi državi na sramoto priznati, da je vsa armada proletarcev, ki živi od dela svojih rok, in da je velika večina malih meščanov odkazana na razupito občinsko „preskrbljevanje“ ubogih, katero prežalostno „preskrbljevanje“ je pravna posledica našega starega domovinskega zakona.

Novi domobranski zakon je v tem oziru ugodno vplival na te razmere. Vsled novega domovinskega zakona zadobi namreč na milijone delavcev domovinsko pravico v tistih občinah, koder stanujejo, in s tem tudi pravico do „preskrbljenja“ v slučaju ububožanja.

Občinske odbore je novi domovinski zakon hudo prestrašil, zakaj spoznali so, da jim prete velikanski stroški. Ta strah pred stroški je povzročil, da so se tudi buržvazijski krogi začeli ogrevati za obligatorno zavarovanje delavcev za slučaj starosti in onemoglosti, saj bi se na ta način občine ubranile velikih bremen.

Že zavarovanje delavcev za slučaj bolezni in nezgod je občine znamenito razbremenilo. Koncem 1897. leta je imelo 26.252 oseb stalno rento v skupnem znesku 2,156.702 gld., vrh tega so zavarovalnice zoper nezgode v letu 1897. izplačale na podporah poškodovanim zavarovancem poldrugi milijon goldinarjev. Bolniške blagajne so v dobi od l. 1890. do l. 1897. izplačale 4,370.000 slučajev bolezni in 148.000 slučajev smrti skupaj 103,130.000 gld.

Ako bi vsi ti tisoči in tisoči delavci ne bili zavarovani, bi morale občine vsaj večinoma vsa bremena zanje nositi. Milijone goldinarjev bi bile občine morale plačati, vsled zavarovanja pa niso imele nikakih izdatkov.

(Dalje sledi.)

Organizacija obrtnikov na Tirolskem

je jako trdna in ima zaznamovati znatnih pridobitev. Organizovani so tirolski obrtniki v zavezi, h kateri pripada 61 obrtniških zadrug s 3000 člani. Res, veliko uspehov si je pridobila zadruga. Naštejemo v spodbudo naših obrtnikov glavne uspehe zaveze.

1. Posrečilo se je zavezi pridobiti prepoved krošnjarstva v Inomostu.

2. Posredovanjem zaveze je deželni zbor tirolski naročil občinam, prepovedati ali vsaj v svojem okrožju omejiti krošnjarstvo.

3. Zavezi se je posrečilo, dobiti podporo iz deželnega zaklada za ustanovo mojsterskih bolniških blagajn, surovinskih skladišč in združenih prodajaln. Zaveza je preskrbela obrtnikom dva poučna tečaja. Sedaj deluje zlasti na ustanovitvi in združenju mojsterskih bolniških blagajn.

4. Proti profesionalnim dolžnikom in slabim plačnikom ima zaveza pravno varstvo v Inomostu in v Bolcanu, kamor se obrtniki proti takim „prijateljem“ obračajo. Jako važno je tudi posredovanje dela. Posredovala je zaveza obrtnikov 19046 osebam. 12.662 oseb je iskalo dela in v 5309 slučajih se je delo preskrbelo. Letni prispevek za vse te ugodnosti znaša za vsacega mojstra le 30 vin. na leto! Da, da: v slogi je moč. Častitati je tirolskim obrtnikom na njih uspehih.

Ravnanje z gnojem v hlevu.

Že v hlevu je skrbeti, da se iz gnoja ne pogubi nič gnojilnih tvarin. S primerno narejenimi stajami in z dobrim nastiljanjem moramo skrbeti, da se ne izgubi skalnica. Staje morajo biti v ta namen popolnoma nepredirne, da se skalnica ne more zacejati v tla. Nepredirna tla lahko napraviš iz gline, če jo na debelo zbiješ z batom v tla. Kjer ni glinaste zemlje, jo je treba napejljati v hlev. Premožnejši gospodarji napravijo tlakane staje in zamažejo tlak z cementom. Staje je tako napraviti, da so nekoliko nazaj nagnjene, in sicer zaradi tega, da se skalnica, kolikor je ni popila stelja, lahko odceja v gnojnični jarek ali žleb, katerega moramo napraviti koncem staj, in po katerem se ima vsa preobilna skalnica odtekati v gnojnično jamo.

Površje staj mora biti sicer ravno. Ker se pri glini rade delajo kotanje pod nogami živine, jih je redno treba popravljati in poravnati, ker sicer v takih žlebinah zastaja gnojnica.

Ker se začne gnoj razkrajati že v hlevu, moramo skrbeti, da se ne pogubi nič amonijaka, ki posebno rad in hitro uhaja iz gnoja; to čutimo najbolj v konjskih hlevih. Skrbni gospodarji so tako varčni v tem pogledu, da trosijo v hlevu raznovrstne tvarine po gnoju, s katerimi je mogoče ohraniti velevažni amonijak. Posebno tam, kjer puščajo gnoj dalj časa, po cele tedne pod živino, gledajo skrbni gospodarji na to, da gnoj ne trpi nobene škode. V ta namen ga potresajo z gipsovimi superfosfatom, potem z gipsom, s kajnitom ali pa s šoto. Najboljše sredstvo za ohranitev amonijaka v gnoju je gipsov superfosfat, ki obstoji iz 50 % gipsa in iz 6 do 10 % fosforove kisline; ta superfosfat ima še to posebno lastnost, da pridrži v gnoju tudi samočisti dušik, katerega ni mogoče z nobeno drugo stvarjo pridržati. Toda žal, da ta tvarina ni za nas, ker je predraga, če bi jo hoteli z Nemškega naročiti. Pri nas se moramo zadovoljiti z navadnim gipsom, če tudi je manj vreden kakor superfosfat. Gipsa porabimo na dan in za goved po pol do 1 kile. Tudi gnojilo kajnit, katerega prodaja naša družba že nekaj let, je dober za to. Treba ga je le pol kile na dan. Za nas je važna v tem pogledu tudi šota, raztrgana s posebnimi stroji v takozvani šotni drob. Posebno je

delati tudi na pridobitev Rumunske za to zvezo. Če se ji to posreči, izgubi Avstrija zadnjo prijateljico na Balkanu.

Potovanje ruskega carja. — Tekom prihodnjega meseca pojde ruski car na politično velevažno potovanje. Najprej pojde k vojaškim vajam v Gdansku na Nemškem in ruski listi pravijo, da je to dokaz prijateljstva in solidarnosti mej Rusijo in Nemčijo. Koj potem pojde car na Francosko, kar se smatra kot novo potrditev rusko-francoske alijance. Čuje se mnenje, da se na tem potovanju položi temelj rusko-francosko-nemški zvezi, kar bi bilo za vso Evropo velikanskega pomena.

Francija in Turčija. — Mej Francijo in Turčijo je nastal tak razpor, da je francoski poslanik zapustil Carigrad ter s tem takorekoč pretrgal diplomatsko zvezo mej rečenima državama. Vzrok konfliktu ta-le: V Carigradu obstoji francoska družba, ki je zgradila tamošnja obrežja. Ta družba vživa za to razne privilegije, zlasti pobiranje pristaniških pristojbin. V smislu pogodbe, ki obstoji med to družbo in turško vlado, je bila ta poslednja začetkom tega leta dolžna podaljšati družbi dosedanje privilegije, ali pa odkupiti obrežja, ki pa so — mimogrede rečeno — mnogo stala. Turška vlada pa se je hotela izogniti jednemu in drugemu. Po svoji stari navadi je je zavlačevala stvar z vsemi možnimi izgovori, obljubljala, pa zopet iskala novih pomislekov, tolažila itd. Da navedemo jeden drastičen izgled. Ko je francoski poslanik hotel nekoč radi te stvari pred sultana, so pa še silno obžalovali, da ne morejo Costansa pustiti pred sultana, ker poslednjega — zobje bole! Ni čudo, da je Francija slednjič zgubila potrpljenje in začela energično pritiskati na turške navihance. To je pomagalo v toliko, da se je sultan obvezal, da turška vlada odkupi obrežje. Ali tudi mogočni padišah ima glavno lastnost svojih soplemenjakov — v zadnji hip je zopet požrl slovesno dano besedo. Neko pogodbo je hotel pač skleniti, ali brez — jamstva za poplačanje. To je izbilo sodu dno in Costans je prijavil prvemu tajniku sultanovemu, da pretrže vse diplomatske zveze.

Vojna v južni Afriki. — Ves boj je zdaj premeščen na kaplandsko ozemlje, torej na angleški teritorij. Vsak dan se čuje o kakih praskah. Te so sicer le majhne, pa zadostujejo, da se angleška armada ne more ganiti. Angleži so že sami začeli obupavati, češ, da s sedanjo svojo armado ne doženo boja. Vsled tega so tudi angleški trgovci in posestniki jeli zapuščati južno Afriko. Boje se prihodnosti, boje se, da bodo začele burske puške kmalu tudi na južni obali pokati. Zajedno se čuje, da hoče ruski car osebno posredovati pri kralju Edvardu v prid Burom, oziroma da se bo skušal dogovoriti z nemškim cesarjem in s prezidentom francoske republike, če bi ne kazalo intervenirati v korist Burom. Nekoliko se torej hrabrim Burom na vse strani jasni.

Obrtnija.

Zavarovanje delavcev za starost in invaliditeto.

II.

V dobi od l. 1890. do l. 1897. se je v svrhu zavarovanja delavcev vplačalo 160 milijonov gld. Od te svote plačali so delavci sami 84 milijonov gld. S temi svotami so se občine in so se sploh javna sredstva znatno razbremenila, pri čemer ni pozabiti, da delavci tudi k javnim sredstvom prispevajo.

Z upeljavo zavarovanja za starost in invaliditeto bi se brez dvoma javna sredstva še bolj razbremenila. To dokazujejo razmere v Nemčiji.

Še nekaj drugega bi moralo vplivati na imovite sloje, da bi se zavzeli za zavarovanje delavcev za starost ter invaliditeto, to je pomanjkanje poslov na deželi. Na Moravskem so to že začeli uvidevati. Ondotni deželni odbor je 8. marca l. 1900 sklenil, ustvariti preskrbljenje za starost in sicer je izrecno priznal, da je storil ta sklep zategadelj, da odpomore pomanjkanju kmetijskih poslov.

Odkar je ta misel prodrila mej ljudstvo, so se je seveda tudi različne politične stranke oprijele. Nekatere politične stranke so tudi že v svrhu farbanja ljudstva se oglasile v državnem zboru s predlogi, skovanimi po stari šabloni: „Visoka c. kr. vlada se pozivlje, naj še v tekočem zasedanju predloži zakonski načrt o zavarovanju delavcev za starost in onemoglost. Ti predlogi so seveda romali v arhiv in niso nikdar več prišli na dan.

Sicer pa sta vlada in poslanska zbornica jasno pokazali, kako malo jima je v resnici za to stvar. Dne 9. maja l. 1895. je minister Baquechem v poslanski zbornici izjavil, da vlada to zadevo „študira“. Dne 13. decembra l. 1892. je obrtni odsek poslanske zbornice vlado pozval, naj čim prej poroča, kako daleč so dozorele njene studije, in v katerem stadiju se nahaja cela zadeva, a ni čakal tega poročila.

Ravno tako neugoden odgovor je v tej zadevi dal ministrski predsednik grof Badeni v poslanski zbornici dne 3. junija l. 1896. Vlada stoji na stališču, da država ne sme za ta namen ničesar prispevati.

Tudi Körber stoji v bistvu na ravno tem stališču, mej tem ko moramo delavci z vso odločnostjo zahtevati, naj država za zavarovanje delavcev za starost in onemoglost prispeva, ker dobiva od delavcev ogromne direktne ter indirektne davčne dohodke, in ker delavec direktno ali indirektno državi služi.

Pri ti priliki bodi omenjeno, da zahtevamo delavci, naj bodo zavarovani vsi tisti, ki delajo za mezdo ali plačo in tudi vsi tisti mali meščani, ki nimajo gotovih dohodkov, namreč vsaj tacih, da bi si mogli za starost ali za slučaj onemoglosti kaj prihraniti. Umeje se samo ob sebi, da mora biti zavarovanje obligatorično.

Nadaljna zahteva pa je, da naj bo uprava dotičnih zavarovalnic izročena interesentom samim.

To je naše stališče. Obrazložili smo je v „Novicah“, dasi te stoje na stališču obrtnikov in kmetovalcev, ne na stališču delavcev in poslov. Obrazložili smo jih v tem listu, da spoznajo delodajalci, kakšne so naše želje.

Obrtnijske raznoterosti.

Dobavni razpis. C. kr. domobransko ministrstvo namerava potrebščino raznovrstnih oblačilnih in opravnih predmetov potom splošne konkurence zagotoviti. Izmed predmetov, katere je dobaviti, se posebno opozarja na naslednje: klobuki,